REGLEMENTAREA JURIDICĂ A MUNCII DE ORGANIZARE A ACTIVITĂȚII ȘTIINȚIFICE ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÎNT SUPERIOR

DE

I. BENDITER

1. În anii regimului democrat-popular activitatea științifică în țara noastră a luat un mare avînt, obținîndu-se rezultate ce nu pot fi realizate decît într-un stat cu orînduire socialistă. În societatea socialistă știința este pusă în slujba celor mai înalte scopuri, ale păcii și umanității. Ea servește ca un instrument de transformare a lumii, de mărire a bogăției sociale a poporului, de creare a unui belșug de produse, în scopul satisfacerii nevoilor materiale și spirituale mereu crescînde ale întregii societăți.

Spre deosebire de regimurile trecute burgheze, care manifestau nepăsare și atitudini dușmănoase față de știință și reprezentanții ei, în regimul democrat-popular societatea și statul de tip nou, socialist, garantează în mod real cele mai largi posibilități pentru fiecare om înzestrat cu aptitudini pentru munca de cercetare, de a-și dezvolta aceste aptitudini și a-și pune întreaga sa capacitate de creație în slujba științei și a progresului. Astăzi, activitatea științifică în țara noastră nu mai constituie apanajul unui grup restrîns de privilegiați; dimpotrivă, numărul acelora care activează pe frontul cercetării științifice crește continuu, porțile științei fiind larg deschise forțelor tinere care întregesc rîndurile intelectualității noi, legată de popor și de cauza construirii socialismului.

Partidul și guvernul acordă toată atenția dezvoltării științei, orientînd activitatea de cercetare în direcția legării ei de nevoile practice ale construcției socialiste, stimulînd și încurajînd munca de cercetare în toate domeniile. Sumele alocate din bugetul de stat activității științifice și creșterii cadrelor necesare dezvoltării acesteia cresc an de an. Dacă în 1956 fondurile alocate pentru învățămînt, știință și cultură erau de 3.078,9 milioane lei, în 1959 ele au crescut la 3.999,7 milioane, iar în 1960 la 4.313,2 milioane lei.

Grija pe care statul democrat-popular o manifestă pentru dezvoltarea

continuă a activității științifice își găsește expresia și în faptul că organizarea muncii de cercetare științifică este reglementată pe cale juridică prin diferite acte normative. Aceasta nu înseamnă o subordonare a însăși muncii de creație în domeniul științei sau îngrădirea activității de cercetare în anumite limite prescrise de lege. Dimpotrivă, reglementarea de către stat a activității științifice se face sub latura ei organizatorică, avîndu-se în vedere o mai bună planificare, în scopul obținerii unor rezultate cît mai favorabile. Reglementarea juridică a activității științifice are ca scop să garanteze prin mijloacele specifice de care dispune statul, posibilitățile cele mai largi de dezvoltare a muncii de cercetare în toate domeniile.

In *Schița de plan de lucrări tehnico-științifice* [1]), V. I. Lenin insista asupra necesității planificării de către stat a muncii științifice și implicit a reglementării juridice a organizării acesteia. Pe baza indicațiilor date de Lenin și a experienței acumulate în anii construirii socialismului, în Uniunea Sovietică au fost elaborate principiile fundamentale ale conducerii de către statul socialist a activității științifice. Aceste principii constau în : rezolvarea problemelor științifice importante de către colective științifice organizate de stat ; concentrarea eforturilor tuturor oamenilor de știință pentru rezolvarea problemelor fundamentale cele mai importante și lupta împotriva risipirii forțelor ; diviziunea rațională a muncii între diferitele institute de cercetări și coordonarea în măsura cea mai mare a activității de cercetare ; legătura dintre planificarea muncii științifice și aplicarea în economia națională a rezultatelor cercetării ; legătura dintre planificarea muncii științifice și planificarea pregătirii cadrelor de cercetători, precum și întărirea bazei materiale ; participarea în măsura cea mai largă a oamenilor de știință înșiși la elaborarea planului de activitate științifică.

Aceste principii leniniste, ca și întreaga experiență a statului socialist sovietic stau și la baza politicii statului nostru democrat-popular, în domeniul organizării muncii științifice.

2. Activitatea științifică în Republica Populară Romînă se desfășoară în numeroase institute de cercetări ale Academiei R.P.R. și ale diferitelor ministere, departamente și întreprinderi mari industriale.

O contribuție importantă la îmbogățirea științei socialiste în patria noastră reprezintă și activitatea de cercetare desfășurată de cadrele din institutele de învățămînt superior.

Munca de cercetare face parte integrantă din procesul complex al activității didactico-științifice. In noua concepție socialistă care stă la baza organizării școlii superioare în țara noastră, universitatea sau institutul de învățămînt superior este locul unde oamenii de știință își desfășoară și activitatea lor științifică, pe care o împletesc cu o temeinică activitate pedagogică. Pe drept cuvînt este combătută părerea unilaterală potrivit căreia institutul de învățămînt superior ar fi doar locul unde oamenii de știință ar depune activitatea lor didactică, munca științifică rămînînd să o desfășoare în institutele speciale de cercetare

1) V. I. Lenin, *Opere*, vol. 27, p. 303-304.

științifică ale Academiei R.P.R. sau ale diferitor ministere și departamente [2]).

Școala superioară romînească are o bogată tradiție de cercetare, catedrele universitare fiind ilustrate și în trecut de mari figuri de învățați, care au adus contribuții importante la tezaurul științei mondiale [3]).

După reforma învățămîntului din 1948, reformă care a deschis un drum nou învățămîntului superior în concordanță cu țelurile statului democrat-popular, cercetarea științifică în institutele de învățămînt superior a luat un avînt mare, necunoscut înainte. Aceasta a avut ca rezultat perfecționarea continuă a corpului didactic, ridicarea nivelului întregului proces de învățămînt și s-a concretizat într-o serie de lucrări științifice realizate în cadrul catedrelor, care au contribuit la dezvoltarea economiei și culturii naționale și la ridicarea prestigiului internațional al oamenilor de știință din Republica Populară Romînă.

Îmbinarea activității de cercetare cu munca didactică în învățămîntul superior este unul din principiile de bază, care este exprimat și în actele normative ale statului nostru cu privire la învățămînt.

Încă în legea pentru reforma învățămîntului din 1948 [4]), se arată că unul din scopurile principale ale învățămîntului public este „formarea de cercetători și creatori în toate domeniile științei și culturii". Această idee este dezvoltată și în statutul tip al instituțiilor de învățămînt superior, aprobat în 1953 [5]), în preambulul căruia se indică drept una din sarcinile principale ale instituțiilor de învățămînt superior aceea de „a valorifica contribuția adusă științei, literaturii și artei de oamenii de știință, litere și artă din R.P.R., precum și contribuțiile nevalorificate sau intenționat ascunse de regimul burghezo-moșieresc" și de „a organiza activitatea de cercetare științifică, prin care instituțiile să contribuie la rezolvarea celor mai importante probleme ale construirii socialismului în R.P.R. și la promovarea științei...".

Aceeași concepție stă și la baza celorlalte acte normative care reglementează activitatea de cercetare științifică în instituțiile de învățămînt superior:

— Regulamentul privind organizarea, îndrumarea și controlul activității de cercetări științifice în instituțiile de învățămînt superior, aprobat prin H.C.M. nr. 2111/1953 [6]);

— Hotărîrea nr. 1003 din 10 iulie 1957 a C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. cu privire la îmbunătățirea învățămîntului superior [7]);

— H.C.M. nr. 175 din 25.II.1959 cu privire la reglementarea cumulului [8]);

---

2) Stanciu Stoian, *Pentru o pedagogie a învățămîntului superior*, «Revista învățămîntului superior», nr. 2, 1959.

3) J. Livescu, *Universitățile—focare ale științei înaintate*, «Revista învățămîntului superior» nr. 1, 1959.

4) Decret nr. 175/1948, publicat în Monitorul Oficial, nr. 177 din 3 iulie 1948.

5) H. C. M. nr. 3886 din 17.XI.1953, publicat în Colecția de Hotărîri și Dispoziții ale Consiliului de Miniștri al R. P. R., nr. 71, din 24.XI.1953.

6) Învățămîntul superior din R. P. R., Colecția de acte normative. Edit. de stat didactică și pedagogică, 1954, p. 153—162.

7) Colecția de Legi, Decrete, Hotărîri și Dispozitii, 1957, vol. IV, p. 59—81.

8) Colecția de Hotărîri și Dispoziții ale C.M. al R.P.R., nr. 13 din 25.II.1959.

— Regulamentul privind organizarea și funcționarea bibliotecilor de învățămînt superior, aprobat prin ordinul M.I.C. nr. 439/1954 [9]);

— Ordinul M.I. nr. 41 din 31 dec. 1954 pentru constituirea fondului instituției și a unor mijloace speciale, precum și reglementarea folosirii lor [10]).

3. Conducerea de partid și de stat manifestă o grijă permanentă pentru dezvoltarea științei în general și pentru ridicarea continuă a nivelului muncii științifice în instituțiile de învățămînt superior din țara noastră. Astfel, Hotărîrea C.C. al P.M.R. și a Consiliului de Miniștri al R.P.R. nr. 1003 din 10 august 1957 stabilește o seamă de măsuri menite să contribuie la întărirea și dezvoltarea bazei materiale necesare dezvoltării muncii științifice în institutele de învățămînt superior.

Avînd în vedere necesitatea îmbunătățirii continue a calității și conținutului muncii științifice, Documentele Congresului al II-lea al P.M.R. cu privire la cel de-al doilea plan cincinal de dezvoltare a economiei naționale insistă asupra faptului că activitatea științifică trebuie să contribuie direct la dezvoltarea economiei și culturii socialiste, prin legarea ei mai mult de producție, de nevoile economiei naționale, de cuceririle științei moderne.

Noua știință trebuie să se întemeieze pe concepția marxist-leninistă asupra lumii, să fie pătrunsă de ideologia clasei muncitoare, să militeze activ pentru dezrădăcinarea concepțiilor vechi, retrograde, care se mai fac simțite în unele locuri. „Însușirea concepției marxist-leniniste — arată tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej — fructifică gîndirea științifică și creația artistică, ajută pe oamenii de știință în orice domeniu ar lucra ei, la aprofundarea și generalizarea științifică a rezultatelor cercetărilor lor, la înlăturarea din știință a tot ce este perimat, antiștiințific" [11]).

Exprimînd politica plină de grijă a partidului pentru dezvoltarea activității științifice, actele normative care reglementează organizarea muncii de cercetare consacră și direcțiile principale ale acestei munci. Astfel, Regulamentul cercetării științifice în institutele de învățămînt superior arată în articolul 1 că în sarcina instituțiilor de învățămînt intră realizarea următoarelor obiective:

a) Pregătirea cadrelor de profesori și oameni de știință care vor lupta pentru înflorirea științei, a acelei științe care de bună voie și cu plăcere servește poporului și deschide larg porțile științei tinerelor forțe ale patriei noastre;

b) atragerea unui număr cît mai mare de cadre didactice la desfășurarea activității de cercetare științifică, pentru a contribui la dezvoltarea economiei naționale, la întărirea apărării patriei și la progresul științei și culturii în R.P.R.;

c) ridicarea calificării științifice a cadrelor didactice la nivelul cerințelor științei contemporane;

d) familiarizarea studenților cu organizarea și rezolvarea proble-

---

9) **Învățămîntul superior din R.P.R., Colecție de acte normative..., p. 311—320.**

10) **Buletinul Ministerului Învățămîntului, anul III, nr. 1 (5), seria C, 15.II.1957.**

11) **Gh. Gheorghiu-Dej, *Raportul de activitate al C. C. al P. M. R. la Congresul al II-lea al partidului.***

melor tehnico-științifice și antrenarea celor mai capabili din ei în activitatea de cercetare științifică [12]).

Pentru rezolvarea cu succes a acestor obiective, activitatea de cercetare științifică în instituțiile de învățămînt superior este orientată în direcția efectuării cercetărilor teoretice și experimentale cu caracter general; rezolvării problemelor tehnico-științifice de mare însemnătate pentru dezvoltarea economiei naționale; îndeplinirii lucrărilor de cercetare științifică de ministere, întreprinderi, institute de cercetări științifice, precum și acordării de ajutor tehnico-științific; efectuării cercetărilor cu caracter didactico-metodic; elaborării de manuale și monografii; popularizării cuceririlor științei și tehnicii moderne înaintate, prin organizarea de conferințe, simpozioane, sesiuni științifice, expoziții, editarea lucrărilor științifice etc. [13]).

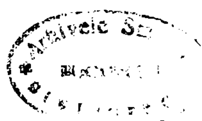
4. Intreaga activitate de cercetare științifică din institutele de învățămînt superior este coordonată și condusă de Ministerul Invățămîntului și Culturii și ea se desfășoară pe bază planificată. In conformitate cu articolul 4 al Regulamentului privind organizarea, îndrumarea și controlul activității de cercetare științifică, aprobat în 1953, munca științifică în institutele de învățămînt superior se desfășoară în conformitate cu planurile tematice anuale. Aceste planuri se întocmesc pe catedre, ținîndu-se seamă de recomandările Ministerului Invățămîntului și Culturii și de propunerile altor ministere, ale unor întreprinderi și instituții interesate în rezolvarea unor probleme tehnico-științifice, precum și de propunerile membrilor și ale șefilor de catedre. Planurile întocmite de catedre sînt centralizate de conducerile instituțiilor de învățămînt și trimise spre aprobare Colegiului Ministerului Invățămîntului și Culturii.

După aprobarea lor de către M.I.C., instituțiile de învățămînt superior primesc fondurile necesare de la ministerele de resort, care au cerut includerea în planul de cercetare științifică a unor anumite teme.

Controlul asupra îndeplinirii planurilor de activitate științifică este exercitat de către șeful de catedră, șeful instituției (rector sau director) și Ministerul Invățămîntului și Culturii.

Unitatea de bază în cadrul căreia se desfășoară direct atît activitatea didactică și metodică, cît și activitatea de cercetare științifică, în instituțiile de învățămînt superior, este catedra. In concepția nouă, socialistă, care stă la baza organizării învățămîntului superior în țara noastră, catedra reprezintă unitatea organizatorică de bază care cuprinde personalul didactic de la o întreagă familie de discipline identice sau înrudite dintr-o instituție de învățămînt superior. Ea trebuie să fie acel colectiv puternic didactico-științific în cadrul căruia să se aplice metodele socialiste de muncă, în scopul ridicării permanente a întregului proces de învățămînt. In materie de cercetare științifică, catedra are obligația, conform statutului tip al instituției de învățămînt superior, să elaboreze planul tematic de cercetare științifică, iar șeful catedrei este dator să urmărească și să îndrumeze realizarea lui. Șeful de catedră face propuneri de încadrare cu personalul necesar bunei desfășurări a activității didac-

12) Vezi Statutul tip al instituțiilor de învățămînt superior, art. 1.
13) Idem, art. 2.

tico-științifice la disciplinele respective și repartizează sarcinile ce revin fiecărui membru de catedră potrivit normelor ce stabilesc obligațiile didactico-științifice ale personalului didactic din instituțiile de învățămînt superior. Catedra este deci colectivul de bază în cadrul căruia se elaborează planul tematic și se urmărește realizarea lui.

O atenție deosebită acordă Ministerul Învățămîntului și Culturii orientării tematicii de cercetare științifică și coordonării întregii munci științifice, astfel ca ea să fie axată pe cele mai actuale nevoi ale producției și practicii construcției socialiste în patria noastră. În Instrucțiunile Ministerului Învățămîntului nr. 42.520 din 26.X.1953, se atrage atenția cadrelor didactice, ca la întocmirea planurilor tematice să „se concentreze asupra celor mai importante probleme care decurg din sarcinile prevăzute în planul cincinal al R.P.R., evitîndu-se orice fărîmițare a activității științifice pe teme mărunte...". Obligativitatea pentru instituțiile de învățămînt superior de „a păstra o legătură strînsă cu institutele de cercetări științifice ale Academiei R.P.R. și ale ministerelor, cu marile laboratoare din fabrici și uzine și cu gospodăriile agricole colective și de stat, în ceea ce privește coordonarea planurilor de cercetări științifice..." este prevăzută și de art. 3 al Regulamentului de cercetare științifică în instituțiile de învățămînt superior. Întocmirea, discutarea planurilor tematice de cercetare științifică a catedrelor, urmărirea, îndrumarea și controlul îndeplinirii lor — se arată în Ordinul Ministerului Învățămîntului nr. 1258 din 12 iulie 1955 — constituie o sarcină principală a conducerii institutelor de învățămînt superior.

5. Orientînd activitatea de cercetare în direcția legării ei de necesitățile economiei socialiste, Partidul și Guvernul acordă o grijă deosebită și problemelor legate de asigurarea bazei materiale necesare dezvoltării continue a muncii științifice în institutele de învățămînt superior.

Conform articolului 7 și Regulamentului privind activitatea de cercetare științifică, lucrările științifice în institutele de învățămînt superior sînt efectuate de către personalul didactic și didactic ajutător, în cadrul obligațiilor de muncă didactico-științifică. Cheltuielile necesare efectuării cercetărilor sînt asigurate, conform art. 9 al aceluiași regulament, de către M.I.C. din fondurile prevăzute în acest scop în bugetele instituțiilor de învățămînt superior, precum și din fondurile primite de institutele de învățămînt superior în baza contractelor încheiate cu diferite întreprinderi și instituții bugetare, în contul cărora se efectuează unele lucrări de cercetare științifică.

Ținînd seamă de importanța cercetării științifice în instituțiile de învățămînt superior, pentru a ridica calitatea muncii științifice în aceste instituții, C.C. al P.M.R. și Consiliul de Miniștri al R.P.R., prin H.C.M. nr. 1003/1957 „autoriză ministerele productive de a pune la dispoziția instituțiilor de învățămînt superior mijloace materiale și bănești, care să servească la întărirea bazei materiale necesare dezvoltării activității de cercetare științifică...".

În același scop, al asigurării bazei materiale activității științifice, instituțiile de învățămînt superior sînt asigurate cu laboratoare și aparatură modernă. Numai în ultimii ani, de la reforma învățămîntului, au fost înființate și dotate cu aparatura corespunzătoare laboratoarele de metalur-

gie fizică şi hidraulică la Institutul politehnic din Bucureşti, laboratoarele de maşini hidraulice, locomotive, motoare cu ardere internă la Institutul politehnic din Timişoara, laboratoarele de tehnologie mecanică şi turnătorie la Institutul politehnic din Timişoara, laboratoarele de celuloză şi hîrtie, tehnologia pielii, a blănurilor şi a extractelor tanante de la Institutul politehnic din Iaşi ş.a.[14]).

Organizarea unei cît mai bune documentări ştiinţifice, necesară desfăşurării activităţii de cercetare, intră, de asemenea, în preocupările organelor conducătoare de partid şi de stat şi îşi găseşte expresia în diferite acte cu caracter normativ. Una din măsurile importante în această direcţie a fost organizarea Bibliotecilor universitare. După cum prevede Regulamentul privind organizarea şi funcţionarea bibliotecilor de învăţămînt superior, aprobat prin Ordinul Ministerului Învăţămîntului nr. 439/1954, bibliotecile instituţiilor de învăţămînt superior „sînt instituţii de documentare ştiinţifică şi didactico-ajutătoare ale instituţiilor de învăţămînt superior". Acesta fiind profilul lor, ele au sarcina de a asigura cadrelor didactice literatura şi materialul bibliografic ştiinţific necesar acestora în activitatea didactică şi de cercetare ştiinţifică. În afara bibliotecilor universitare, după cum prevede şi H.C.M. nr. 1003/1957, în principalele centre universitare au fost create centre de documentare ştiinţifică, înzestrate cu reviste şi publicaţii de specialitate din ţară şi străinătate, documente etc., puse la dispoziţia cadrelor de cercetare din instituţiile de învăţămînt superior.

6. O problemă importantă este aceea a remunerării activităţii de cercetare ştiinţifică desfăşurată în institutele de învăţămînt superior de către personalul didactic şi didactic ajutător. Pornind de la concepţia că activitatea de cercetare se integrează în procesul complex didactic-ştiinţific al învăţămîntului superior, munca ştiinţifică este considerată ca făcînd parte din obligaţiile personalului didactic din instituţiile de învăţămînt superior. Spre deosebire însă de obligaţiile didactice, care sînt stabilite pentru fiecare cadru didactic, conform gradului şi titlului său ştiinţific, în conformitate cu normele didactice în vigoare, activitatea de cercetare ştiinţifică nu cunoaşte norme care să stabilească un anumit cuantum de muncă.

Sarcinile privind munca ştiinţifică a fiecărui cadru didactic în parte sînt stabilite ţinîndu-se seamă de posibilităţile existente, în cadrul catedrei, ele fiind trecute în planul de muncă individual şi în planul de activitate ştiinţifică a catedrei.

Actele normative în vigoare stabilesc importante măsuri privind stimularea muncii de cercetare în instituţiile de învăţămînt superior. Astfel, H.C.M. nr. 1003/1957 prevede că „întrucît cercetarea ştiinţifică este o componentă a activităţii cadrelor didactice, M.I.C. poate aproba degrevarea de sarcini didactice a cadrelor angajate în cercetarea unor probleme importante sau acordarea de concedii de creaţie plătite, pe o durată de 3—12 luni". Conform unui Ordin al Ministerului Învăţămîntului (Ordinul nr. 41 din 31.XII.1956), rectorii (directorii) institutelor de învăţămînt

---

14) Ştefan Bălan, *Dezvoltarea învăţămîntului în anii regimului democrat-popular* «Revista învăţămîntului superior» nr. 1. 1959.

superior dispun de „fondul instituției", care este folosit pentru stimularea și dezvoltarea cercetărilor științifice ale cadrelor didactice... precum și pentru dezvoltarea altor activități legate de ridicarea și îmbunătățirea continuă a nivelului învățămîntului superior..."[15]).

De asemenea, Regulametnul privind organizarea, îndrumarea și controlul activității științifice în instituțiile de învățămînt superior, prevede, în articolul 8, că „în vederea stimulării activității de cercetări științifice, rectorii (directorii) pot acorda trimestrial personalului didactic și didactic ajutător premii pînă la un salariu lunar, iar ministerul de resort poate acorda pentru lucrările științifice excepționale, premii echivalente cu două salarii lunare în cadrul creditelor bugetare acordate".

O măsură importantă menită să contribuie la ridicarea cercetării științifice a cadrelor din învățămîntul superior este și reglementarea cumulului. In conformitate cu prevederile H.C.M. nr. 1003/1957, începînd din anul școlar 1957/58, personalul didactic din învățămîntul superior trebuie să fie încadrat cu funcția de bază în învățămînt, cumulul în învățămînt fiind admis numai în cazuri excepționale și numai cu aprobarea Ministerului Invățămîntului și Culturii.

Deoarece în unele domenii de activitate cumulul a luat proporții exagerate, ceea ce dăuna calității muncii, acei care cumulau neavînd posibilitatea să îndeplinească sarcinile ce le reveneau la funcția de bază și la cea cumulată și întrucît practicarea cumulului pe scară largă a devenit o frînă la promovarea cadrelor tinere, printr-o Hotărîre a Consiliului de Miniștri[16]), a fost stabilită o nouă reglementare a cumulului, care înlătură deficiențele rezultate din reglementarea de pînă atunci. Conform acestei Hotărîri, cumulul de funcții se admite în mod excepțional și temporar numai în cazurile cînd sarcinile nu pot fi acoperite cu numărul existent de cadre de specialitate în domeniul respectiv. Cadrele didactice (numai profesorii și conferențiarii) pot cumula funcțiuni de cercetare în afara instituției de învățămînt superior la care au funcția de bază, numai în cazuri excepționale, cînd lipsesc cadrele de înaltă specializare în domeniul respectiv și ele nu pot fi transferate cu activitatea lor de bază în sectorul de cercetări, fiind necesare în învățămîntul superior. Funcțiile cumulate de cadrele didactice în afara învățămîntului superior (diferite institute de cercetări) nu pot depăși $1/2$ de normă în afara normei de bază. După cum am arătat mai sus, Ministerul Invățămîntului și Culturii poate aproba, în cazuri excepționale, cumulul și în instituțiile de învățămînt superior. In acest caz, conform H.C.M. nr. 175/1959, cumulul cuprinde întreaga obligație didactică și este plătit cu pînă la 60% din salariul funcției cumulate. Funcțiuni în învățămîntul superior pot cumula și lectorii.

Pentru cadrele didactice din învățămîntul superior se mai prevede o excepție și anume, că ei pot cumula și în altă localitate decît aceea în care au funcția de bază și aceasta, cu aprobarea Ministerului Invățămîntului și Culturii (art. 5, H.C.M. nr. 175/1959).

Restrîngerea cumulului are ca scop să înlăture deficiențele arătate

18) Buletinul M. I., anul III, nr. 1 (5), seria C, 15.II.1957.
19) H. C. M. nr. 175 din 25.II.1959, publicată în C.H.D. a C.M. nr. 13 din 25.II.1959.

mai sus, rezultate din practicarea pe o scară largă, în multe cazuri nejustificată a cumulării unor funcțiuni. Aplicarea acestor măsuri duce la îmbunătățirea activității didactice și științifice în învățămîntul superior și creează posibilitatea și necesitatea promovării de noi cadre de tineri cercetători și pedagogi.

7. Importante măsuri de stimulare a activității științifice a cadrelor din învățămîntul superior sînt prevăzute de actele normative în vigoare și în direcția lărgirii posibilităților de publicare și difuzare a rezultatelor obținute. Statutul tip al instituțiilor de învățămînt superior și Regulamentul cercetării științifice prevăd obligația pentru conducerile instituțiilor de a acorda o deosebită atenție întocmirii monografiilor fundamentale, manualelor, tratatelor și cursurilor universitare, în scopul asigurării unei pregătiri superioare a cadrelor de specialiști. H.C.M. nr. 1003/1957 prevede de asemenea că Ministerul Invățămîntului și Culturii va lua măsuri de lărgire a posibilității de difuzare a rezultatelor obținute. In acest scop — se arată în Hotărîre — vor fi înființate buletine științifice în limba romînă, ale institutelor de învățămînt superior, precum și reviste de specialitate, în care să se înfățișeze lumii științifice într-o limbă de largă circulație, lucrările cercetătorilor noștri". Conform dispozițiilor aceleiași Hotărîri, Ministerul Invățămîntului și Culturii poate aproba înființarea unor societăți științifice care să reunească cercetătorii din aceeași ramură de știință, tutelate de M.I.C., care pot avea și publicații proprii.

Transpunerea în viață a acestor măsuri a avut ca rezultat mărirea considerabilă a volumului de publicații științifice ale institutelor de învățămînt superior, creîndu-se într-o măsură din ce în ce mai mare posibilități pentru publicarea celor mai valoroase lucrări.

8. O condiție principală care asigură continua dezvoltare a activității științifice și în institutele de învățămînt superior este ridicarea continuă a calificării cadrelor didactice și a cercetătorilor din diferitele domenii ale științei. După reforma învățămîntului, a fost introdus în țara noastră sistemul pregătirii prin aspirantură, acordarea gradelor științifice de candidat în știință și doctor în știință, fiind reglementată printr-o serie de acte normative, dintre care cele mai importante sînt: Decretul nr. 13/1950 pentru înființarea și organizarea aspiranturii [17]), Decretul nr. 291/1953 privind pregătirea cadrelor științifice și didactico-științifice [18]) și H.C.M. nr. 2471/1953, privind aprobarea Regulamentului de organizarea și îndrumarea aspiranturii [19]). Serioase îmbunătățiri ale sistemului de aspirantură au fost aduse prin H.C.M. nr. 1003/1957, simplificîndu-se formele și reducîndu-se numărul de examene, astfel că accentul cade acum asupra pregătirii disertației.

Pregătirea aspiranților se face în cadrul catedrelor, acestea avînd obligația să propună cadrele cele mai valoroase pentru a fi încadrate în sistemul de aspirantură, de „a include în planul de activitate metodico-științifică urmărirea, îndrumarea și controlul activității aspiranților, aprobarea termenelor de disertație și a planurilor individuale ale aspi-

17) Buletinul Oficial al M.A.N. nr. 4 din 17.I.1950.
18) Buletinul Oficial al M.A.N. nr. 24 din 31.VII.1953.
19) Colecția de Hotărîri și Dispoziții ale C.M. nr. 51 din 13.VIII.1953.

ranților". (Din Ordinul Ministerului Învățămîntului nr. 1258 din 12 iulie 1955 privind măsurile ce trebuie luate pentru pregătirea în bune condițiuni a noului an universitar).

În ceea ce privește doctoratul și acordarea titlului de doctor în științe, conform actelor normative în vigoare, se stabilesc procedura de recunoaștere a doctoratului obținute înainte de anul 1952, precum și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru a obține titlul de doctor în științe [20]).

Confirmarea și atribuirea titlurilor științifice se face de către Comisia superioară de diplome care funcționează în cadrul Ministerului Învățămîntului și Culturii, fiind formată din figurile cele mai reprezentative ale științei și învățămîntului superior din țara noastră.

Reglementarea detaliată a aspiranturii și a modului de acordare a titlurilor științifice constituie încă o dovadă a preocupării plină de grijă a partidului și statului nostru pentru formarea unor specialiști cu înaltă calificare, care să poată contribui cu toată capacitatea lor la dezvoltarea cercetării științifice în patria noastră.

O dovadă a democratismului organizării muncii științifice în statul nostru democrat-popular îl constituie faptul că la elaborarea normelor care reglementează această activitate participă cele mai largi cercuri ale corpului didactic superior. Astfel măsurile care au făcut obiectul Hotărîrii nr. 1003/1957 au fost dezbătute pe larg în perioada septembrie 1956 — iunie 1957 în cadrul unor consfătuiri pe centre universitare și al unei conferințe consultative pe țară (februarie 1957) cu reprezentanții corpului didactic universitar, iar în anul 1958 a fost organizată de către Ministerul Învățămîntului și Culturii o consfătuire a cadrelor didactice și de conducere din instituțiile de învățămînt superior în cadrul căreia a fost examinat modul în care sint aplicate măsurile prevăzute de Hotărîrea nr. 1003/1957. Pe lîngă rezultatele pozitive constatate la această consfătuire se arată ca o lipsă și faptul că se întîrzie cu elaborarea și definitivarea unor acte normative deosebit de importante pentru desfășurarea procesului de învățămînt, acte normative cerute de aplicarea Hotărîrii nr. 1003/1957 [21]).

Ulterior acestei consfătuiri au fost emise unele acte normative dintre care amintim H.C.M. nr. 175/1959 cu privire la reglementarea cumulului. Experiența acumulată în domeniul învățămîntului superior ca și avîntul pe care acesta l-a luat în ultimii ani, reclamă însă îndeplinirea dispoziției cuprinse în capitolul final al H.C.M. nr. 1003/1957, ca Ministerul Învățămîntului și Culturii să propună Consiliului de Miniștri elaborarea proiectului de lege privitor la organizarea și funcționarea învățămîntului superior.

Problemele privind dezvoltarea învățămîntului superior și a activității științifice au ocupat un loc însemnat în lucrările Congresului al III-lea al P.M.R. Tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej, în raportul de activitate al

---

20) *Învățămîntul superior în R.P.R.* Colecție de acte normative, p. 205–208.
21) Buletinul M.I.C., anul IV, nr. 2, 1958.

C.C. al P.M.R. prezentat la Congres, referindu-se la sarcinile ce revin cercetătorilor din diferite domenii arată că „cercetările în domeniul științelor tehnice trebuie orientate spre rezolvarea problemelor valorificării superioare a resurselor energetice și de materii prime, automatizării și perfecționării mașinilor fabricate în țară, îmbunătățirii tehnologiei în toate ramurile de producție. Pentru cercetătorii din domeniul fizicii și chimiei proiectul de Directive oferă o sferă largă de preocupări în domeniul folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice, al mașinilor de calcul și al aparatelor electronice, al semiconductorilor, materialelor sintetice, petrochimiei, îngrășămintelor chimice"[22]).

„In același timp — după cum arată raportul — se va acorda în toate ramurile științei atenția cuvenită cercetărilor cu caracter teoretic, care lărgesc bazele dezvoltării de perspectivă a cercetării științifice"[23]).

Așa cum arată tov. Emil Bodnăraș în cuvîntul său la Congresul al III-lea al P.M.R. „opera de construire a socialismului este de neconceput fără stăpînirea științei și a tehnicii"[24]).

In țara noastră — ca și în celelalte țări socialiste — cercetarea științifică are perspective de nebănuit, ea bucurîndu-se de tot sprijinul din partea partidului și statului democrat-popular.

Consfințirea pe cale legislativă a normelor de organizare și funcționare a învățămîntului superior, care cuprind în mod implicit și normele cu privire la activitatea de cercetare științifică subliniază importanța pe care statul democrat-popular o acordă dezvoltării științei și culturii noi socialiste în R.P.R.

ВОПРОСЫ ЮРИДИЧЕСКОГО УРЕГУЛИРОВАНИЯ НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ВЫСШИХ ЗЕВЕДЕНИЯХ

Краткое содержание

В годы народно-демократического режима научная деятельность в нашей стране приобрела невиданный раньше подъем. Научная работа изменила свое направление, сущность и цели, как и методы. К научному исследованию были привлечены многочисленные кадры. В настоящей статье рассматриваются основные вопросы юридического урегулирования научной деятельности в высших учебных заведениях. Выявляются основные черты организации научной деятельности в высших учебных заведениях и их закрепление юридическим порядком. Таким образом, после указания нормативных актов, регламентирующих общие вопросы в этой области, рассматриваются более подробно проблемы как: определение сущности, ориентации, координации, руководства и проверки исполнения научных планов; обеспечение необходимой материальной базы, поощрение и вознаграждение научной работы в высших учебных заведениях.

---

22) *Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Romîn*. Editura politică, București, 1960, p. 91.
24) *Ibidem*, p. 372.

В статье подчеркивается постоянная забота партии и правительства о развитии и подъеме на высший уровень научной исследовательской работы в высших учебных заведениях и в других научно-исследовательских институтах как: в институтах Академии РНР, в ведемственных институтах разных министерств и др.

PROBLÈMES DE LA RÉGLEMENTATION JURIDIQUE DE L'ACTIVITÉ SCIENTIFIQUE DANS LES INSTITUTIONS D'ENSEIGNEMENT SUPÉRIEUR

Résumé

Sous le régime de démocratie populaire, l'activité scientifique a pris un essor inconnu jusqu'ici dans notre pays. Elle a changé d'orientation, de contenu, de but, ainsi que de méthodes de travail. De nombreux membres du corps enseignant sont engagés dans la recherche scientifique.

Dans cet article, on examine d'abord les principaux problèmes de la réglementation juridique de l'activité de recherches scientifique dans nos institutions d'enseignement supérieur. On y relève les aspects plus importants de l'organisation du travail scientifique dans ces institutions et la manière dont la législation en vigueur le consacre par la voie juridique. Ainsi, après avoir indiqué les actes normatifs qui réglementent la matière en général, on examine en détail des problèmes relatifs à la détermination du contenu, à l'orientation, à la coordination et au contrôle du travail scientifique, à la planification, à l'assurance de la base matérielle nécessaire à la stimulation et à la rémunération du travail de recherche etc.

L'article souligne enfin le souci constant du Parti et du Gouvernement pour garantir l'essor et le relèvement à un niveau supérieur de l'activité de recherche scientifique, dans les institutions d'enseignement supérieur, aussi bien que dans les autres instituts de recherche de l'Académie de la R.P.R., dans les instituts départamentaux des différents ministères etc.